

REGRESSIOANALYYSIN JATKOKURSSI, 5–10 OP (aine- ja syventävät opinnot).
15.9.–16.12.2011. Kirjallisuus: Russell Davidson ja James MacKinnon: *Econometric Theory and Methods*. Luennoi: yliopistonlehtori Pekka Pere.

2. välikoe (pe 16.12.2011)

Vastaa kolmeen kysymykseen. Jos vastaat useampaan, merkitse selkeästi, mitkä vastauksistasi haluat arvosteltavan. Käytä vastauksissasi aina kaavoja, selitä huolellisesti niiden merkinnät, merkitys ja perustelut. Ylipäänsäkin perustele kaikki vastauksesi huolellisesti.

Toivotan Oikein Hyvää ja Rauhaista Joulua kaikille kurssilaisilleni!

1. Tutkitaan lineaarista mallia

$$\mathbf{y} = \mathbf{X}\boldsymbol{\beta} + \mathbf{u}, \quad (1)$$

jossa $\mathbf{y} = [y_1 \dots y_n]'$ on selitettävistä havainnoista koostuva n -vektori, $\mathbf{X}$ on eksogeenisista selittäjistä koostuva täysiasteinen $n \times k$ -matriisi ($n > k$), $\boldsymbol{\beta}$ on k -parametrivektori, $\mathbf{u} = [u_1 \dots u_n]'$ on n -virhevektori, $E(\mathbf{u}) = \mathbf{0}$, $E(\mathbf{u}\mathbf{u}') = \boldsymbol{\Omega}$, ja $\boldsymbol{\Omega}$ on positiivisesti definiitti $n \times n$ -kovarianssimatriisi.

a) Mikä on parametrivektorin $\boldsymbol{\beta}$ pienimmän neliösumman (PNS) -estimaattorin ($\hat{\boldsymbol{\beta}}$) kovarianssimatriisi?

b) Liittyykö kovarianssimatriisin $\boldsymbol{\Omega}$ estimointiin ongelmia? Selitä ja perustele.

c) Miten PNS-estimaattorin $\hat{\boldsymbol{\beta}}$ kovarianssimatriisi voidaan estimoida, kun $\boldsymbol{\Omega}$ on diagonaalimatriisi?

2. Epälineaarinen regressiomalli on

$$y_t = x_t(\boldsymbol{\beta}) + u_t, \quad (2)$$

jossa y_t on selitettävä muuttuja, $x_t(\boldsymbol{\beta})$ on regressiofunktio, $\boldsymbol{\beta}$ on k -parametrivektori, jäännös $u_t \sim \text{IID}(0, \sigma^2)$ ja $t = 1, \dots, n$. Vektorimerkinnöillä malli on

$$\mathbf{y} = \mathbf{x}(\boldsymbol{\beta}) + \mathbf{u},$$

jossa $\mathbf{y} = [y_1 \dots y_n]'$, $\mathbf{x}(\boldsymbol{\beta}) = [x_1(\boldsymbol{\beta}) \dots x_n(\boldsymbol{\beta})]'$ ja $\mathbf{u} = [u_1 \dots u_n]' \sim \text{IID}(0, \sigma^2 \mathbf{I})$.

a) Määrittele $\boldsymbol{\beta}$:n epälineaarinen PNS (EPNS) -estimaattori ($\hat{\boldsymbol{\beta}}$).

b) Mikä on normeeratun $\hat{\boldsymbol{\beta}}$:n asymptoottinen jakauma? Mikä on sopiva normeeraus?

c) Ositetaan parametrivektori: $\boldsymbol{\beta} = [\boldsymbol{\beta}'_1 \quad \boldsymbol{\beta}'_2]'$. Selitä huolellisesti, miten nol-lahypoteesia $\boldsymbol{\beta}_2 = \mathbf{0}$ voidaan testata. (Kaksi vaihtoehtoa; selitä toinen.)

d) Määrittele malliin liittyvä Gauss–Newton (GN) -regressio.

e) Oletetaan, että olet johtanut edellä mainitun GN-regression. Kehitä se pisteessä $\hat{\beta}$ ja estimoi regression parametrit PNS:llä (olettaen, että regressio-funktio ja tilasto-ohjelmisto ovat sellaiset, että jälkimmäinen löytää $\hat{\beta}$:n). Mitkä ovat saamiesi estimaattien numeeriset arvot? Todista edellinen vastauksesi.

f) Tilasto-ohjelmisto laskee edellä mainittujen PNS-estimaattien lisäksi niihin liittyvän kovarianssimatriisin. Esitä kaava tälle kovarianssimatriisille. Perustele sen rakenne huolellisesti. Mikä on tämän kovarianssimatriisin EPNS-estimoinnin kannalta relevantti tulkinta?

3. Olkoon nollahypoteesi, että malli on lineaarinen

$$y_t = \mathbf{X}_t \boldsymbol{\beta} + u_t.$$

Yllä $\mathbf{X}_t'$ ja $\boldsymbol{\beta}$ ovat k -vektoreita, selittäjät (x_{ti}) ovat ennaltamääräytyneitä jäännösten $u_t \sim \text{IID}(0, \sigma^2)$ suhteen ja $t = 1, \dots, n$. Vastahypoteesin pätiessä malli on

$$y_t = \mathbf{X}_t \boldsymbol{\beta} (1 + \theta \mathbf{X}_t \boldsymbol{\beta}) + u_t, \quad (3)$$

jossa parametri $\theta \neq 0$.

a) Mitkä ovat mallin (3) selittävät muuttujat ja parametrit vastahypoteesin pätiessä? Selitä huolellisesti, miksi malli (3) on epälineaarinen vastahypoteesin pätiessä. (1,5 p)

b) Johda Gauss–Newton-regression avulla testisuure epälineaarisuudelle. (Kysessä on ns. RESET-testi; Regression Specification Error Test.) (4,5 p)

4. Tutkitaan mallia

$$y_t = \mathbf{X}_t \boldsymbol{\beta} + u_t, \quad u_t = \rho u_{t-1} + \varepsilon_t, \quad (4)$$

jossa $\mathbf{X}_t'$ ja $\boldsymbol{\beta}$ ovat k -vektoreita, $|\rho| < 1$, $\rho \neq 0$, $\varepsilon_t \sim \text{IID}(0, \sigma_\varepsilon^2)$ ja $t = 1, \dots, n$. Estimoidaan $\boldsymbol{\beta}$ (ei epälineaarilla vaan tavallisella) PNS-menetelmällä (huomioimatta jäännöksen u_t mahdollista autokorrelaatiota).

Vastaa seuraaviin kysymyksiin kohtien a) ja b) tilanteissa: Onko PNS-estimaattori $\hat{\boldsymbol{\beta}}$ tarkentuva? Onko se harhaton? Onko se tehokas? Jos ei ole, niin onko parempaa estimaattoria olemassa ja jos on, niin mikä se on? Onko PNS-estimaattorin $\hat{\boldsymbol{\beta}}$ todellinen kovarianssimatriisi analyttisesti laskettavissa? Jos on, laske se. Onko se sama kuin $\sigma^2(\mathbf{X}'\mathbf{X})^{-1}$ (ilmeisin merkinnöin ja oletuksin)? Perustele kaikki vastauksesi huolellisesti.

a) Selittäjät ($\mathbf{X}_t$) ovat eksogeenisiä.

b) Selittäjät ($\mathbf{X}_t$) ovat ennaltamääräytyneitä, ja yksi niistä on selitettävän muuttujan viive y_{t-1} .